

Ára: 9,80 Ft

TAKAKURA TERU: A DISZNÓ DALA

TAKAKURA
TERU

A DISZNÓ DALA

TAKAKURA TERU

A disznó dala

FORDÍTOTTA
WESSELY LÁSZLÓ

TAKAKURA TERU

A DISZNÓ DALA

EURÓPA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST 1958

Amikor Tora-szan házunkba került, két év korkülönbség volt köztünk: ő huszonegy éves volt, én meg tizenkilenc. Toraonak, vagyis Tigrisnek hívták, de csendes, félénk természete volt, akár egy kis cicának.

Mi szegények voltunk, de Tora-szan is ilyen, hozzánk hasonló, egyholdas paraszt családból való volt. A mi családkunk csak hármunkból – apámból, anyámból és belőlem – állt, de Tora-szannak több testvére volt, ő volt a harmadik fiú, így hát akarva, nem akarva választania kellett: vagy benősül egy idegen házba, vagy pedig városba megy, gyárba dolgozni. De akkoriban éppolyan nehéz idők jártak,

akárcsak most, a gyárakból elbocsátották a munkásokat és majdnem lehetetlen volt munkát találni.

Szinte hihetetlennek látszott, hogy bárki is benősüljön olyan családba, mint a mienk. A vidék, ahol laktunk, bizony nem irigylésre méltó, körös-körül magas hegyek, s a hegyek közti völgyben sebes folyócska, amelynek partján itt-ott elszórva fekszenek a parasztok földjei. Falumból a városig két és fél ri*. Tavasztól őszig naponta egyszer autóbuszjárat van, de télen a hófúvások miatt a közlekedés teljesen megszakad. A mi falunkban a talaj annyira kimerült, hogy egy hold földből sehogy sem lehet megélni, s hogy valahogy eltengődjünk, mindhárman faszenet égettünk, napszámba jártunk, zsenge bambuszvesszőből kosarat fontunk. S lám, a sors furcsa szeszélye folytán házukba benősült egy fiatalember – Tora-szan.

* Egy ri: kb. 4 km.

Akkoriban a selyemgubó, a faszén meg a zöldségfélék ára, egyszerre mindannak az ára, amit a paraszt piacra vihet, erősen leesett. Csupán a disznó meg a tehén ára emelkedett. A tehén- meg malactartó parasztok, ha eladták a szaporulatot, jó jövedelemhez jutottak. Apám csak egy gondolattal élt: hogyan szerezhetne egy disznót, erre semmi lehetősége nem volt.

A falumba néha egy bizonyos Hemekin nevű ember szokott betérni, a mi járásunkba való volt, faluja a folyó alsó folyásánál négy rinyire feküdt a várostól. Lókupeckedéssel foglalkozott, de előfordult, hogy selyemgubót meg bambuszkosarat is vásárolt, no meg sertések közvetítésével is foglalkozott, egyszerre mindenhöz értett.

Egy ízben az öreg félszemű és közismerten ravasz meg fukar Macuhe kerseres helyzetbe került Hemekin miatt. Több mint százhusz jenért új lovat vett tőle és ráadásul odaadta még a sajátját. Százhusz jen akkoriban a pa-

raszt számára egész vagyont jelentett. Macuhe fűnek-fának dicsekedett: „Lám, milyen jó lovat szereztem!” Egyszer csak az új ló minden ok nélkül sántítani kezdett, s míg az öreg azon tanakodott magában, hogy mi történt, a ló már annyira lesántult, hogy a málhát sem bírta el. Hát hogyan bosszankodott volna Macuhe. Felbőszülten rohant Hemekinre. Az meg nyugodtan válaszolt: „Hát, öreg, jól ápolod te a lovat? Ha addig nyúztad, amíg lesántult, akkor csak magadra vess!” Ezzel az ügy be is fejeződött. Azt rebesgették, hogy Hemekinnek volt egy csodaszere, amittől a sánta lovak egy fél hónapig is abbahagyták a sántitást.

Hát ez a Hemekin valahogy betévedt hozzánk kosarakat venni, s úgy mellékesen szóba hozta apám előtt Toraszant.

– A szomszéd faluban van egy éppen neked való vő. Csendes, nyugodt fiú. Mintha a te Itódnak teremtették volna...

– Nem sántít? Mert hát mindenki tudja, hogy nagy mestere vagy a sántalábúak kerítésének...

- Nem sánta az egyik lábára sem. Disznajuk is van... lehet, hogy nászajándékkul még egy malacot is hoz magával.

Sokat összefecseg ez a Hemekin és akármiről beszél, hinni nem nagyon lehet neki... De a disznó annyira csábító volt, hogy apám elment a másik faluba és kérdezősködni kezdett mindenről. Meglepetésére kiderült, minden úgy van, ahogy Hemekin mondotta.

Egy-kettőre nyélbeütötték a dolgot, és Tora-szan beköltözött hozzánk. Egész vagyona két takaróból, néhány ruhadarabból, kis, fűzfavesszőből font kosárból állt. De ezenfelül a menyegző napján egy új zöld tarisznyában hangoosan sívító malacot is hozott magával, mert hát így kötötték meg az alkut.

- Hohó! Nagyszerű malać! Bizonyára yorkshire-i fajta! - mondta apám s a gyönyörűségtől összehunyorította a szemét. A vejét nem is látta, csak a malacot.

Abban az időben szokássá vált, hogy malacot vigyenek nászajándékba. Előfordult, hogy gazdag lakodalmakon a nászmenet mögött hatalmas, trágyától

mocskos ládát vonszoltak a menyaszony nászajándékával, a ládában ott kuksolt a hízott disznó.

3

Tora-szan valóban csendes, halk szavú ember volt. Jelenlétét alig vettük észre, talán azért is, mert alacsony termetű, no meg igen félénk volt. A paraszti munkához viszont jól értett. Igaz, az ő falujában nem foglalkoztak kosárfonással és kezdetben lemaradt apám mögött, de hamarosan belejött és jóval gyorsabban dolgozott bárkinél.

– Kutya szerencséd van . . . Jó vőt kaptál! – mondogatták apámnak.

– Egyelőre nincs panaszra okom – válaszolta.

Apám valóban nagyon meg volt elégedve. Különösen annak örült, hogy végre disznó került a házhoz. Ólat épített a disznónak és buzgón szorgoskodott körülötte.

A falu földesurát és pártfogóját Ma-

szudzinnak hívták. Tulajdonképpen Maszuja Dzinemon volt a teljes neve. A városban volt egy szövőgyára, s a falunk kellős közepén állott nagy, kastélyhoz hasonló, fehér kerítéssel körülvett háza.

Földünket Maszudzintól béreltük, hozzá is jártunk napszámba. A japán parasztnak a faluban mindig van pártfogója – valamelyik földesúr. A napszamos nemcsak a földért fizeti a bért, hanem amikor pártfogójának házában valamit rendeznek, akkor családostul együtt odamegy segíteni a cselédségnek. Ennek fejében újévkor, meg haltak napján meghívják a földesúr házába és megvendégelik. Szokás az is, hogy szükség esetén a földesúrhoz fordul az ember pénzkölcsönért, no meg mindenféle segítségért.

Maszudzin földesúr már erősen bent taposott a negyvenben. A bor gyakori fogyasztásától arca sötétvörös volt, s ősz haja ezt még jobban kidomborította.

Ha valamilyen oknál fogva Tora-szan nem nyeri el a földesúr tetszését, meggyült volna a bajunk. De Tora-szan

oly szelid volt, hogy nem kellett nyugtalankodnunk.

A következő év tavaszán a disznónk nyolc malacot vetett. Apám öröme leírhatatlan volt. Eladta a malacokat és életében először jutott jövedelemhez.

– Most már disznónk is van, munkás-kéz is van a házban. Mától kezdve jóra kell hogy forduljon a sorsunk. Mind ezt neked köszönhetjük, Tora-szan! Apám gyakran megismételte ezeket a szavakat.

Ősszel fiam született. Kiköpött Tora-szan volt, ugyanolyan kerek szeme volt. Pártfogónk, Maszudzin az Eszio nevet adta neki.

Apám igen megörült az első unokának, de mégsem annyira, mint a malacnak.

4

Annak az évnek a végén baj történt. Urunk legidősebb lánya férjhez ment Tokióban. Azt mondták, hogy vőle-

génye magas rangú hivatalnok. Egy szóval olyan lakodalmat csaptak, hogy az egész város visszhangzott tőle. A mi családunk természetesen elment a földesúr házába, hogy ott rendbe szedjen mindent. Amikor Maszudzin megjött Tokióból, meghívta valamennyi napszámósát, aki ott dolgozott, s megvendégelte őket. A férfiakat nappal hívták, az asszonyokat meg este.

Úgy látszik, urunk a sárga földig leitta magát örömeiben és érthetetlen szavakat kiabált. Már késő volt, készültem hazamenni, amikor odakiáltott hozzám: „Hej, Ito, gyere csak ide egy kicsit!” – megragadta a kezemet, és bevonszolt a hálószobába.

Szörnyen megijedtem. Igaz, azelőtt nemegyszer engednem kellett az úr kívánságainak. De nemcsak nekem. A mi vidékünkön a napszámosok lányai valamennyien hozzászoktak ehhez. Csakhogy most már férjes asszony voltam. Igaz, a legtöbb asszony házasság után is szívesen kielégítette az úr óhajait. De sehogy sem gondoltam, hogy ez alkalommal éppen rám kerül a sor.

A félelemtől magamonkívül elugrottam. Vörösre duzzadt arccal rohant utánam. Amikor megpróbáltam kiszabadulni keze közül, beleléptem a gyékényen fekvő tányérba, amely eltört és megsebesítette a lábamat. Magam sem tudom, hogyan jutottam ki az utcára. Hanyatt-homlok, semmit sem látva magam előtt, a kintől összeszorított fogakkal rohantam. A sebem úgy fájt, mintha tüzzel égették volna.

Apám, anyám már aludt. Egyedül Tora-szan volt ébren, s az ajtó melletti sarokban kötelet vert. Úgy futottam be, mint aki eszét vesztette.

– Mi van veled?

Tora-szan ijedten nézett hol arcomba, hol lábamra. Lábamból ömlött a vér. Tora-szanra borultam és felzokogtam.

– Mi történt? – kérdezte és gyorsan bekötözte a sebemet.

Elbeszéltem neki a dolgot. Szó nélkül hallgatta, majd arca hirtelen szörnyű kifejezést öltött.

– Így hát... azelőtt is hancúroztál a földesúrral?

Még soha ily fenyegetőnek nem lát-

tam Tora-szan arcát. Hangom önkéntelenül remegni kezdett.

– De... de hát eddig másképp nem tehettem...

– Ostoba! – szakított szavamba szinte ordítva, s oly erővel ütött meg, hogy megtántorodtam. – Nesze neked! nesze!

Csak úgy zúdultak rám az ütések. Elterültem a padlón, s kiabáltam, ahogy torkomon kifért.

– Mi történik itt?

A zaj felébresztette apámat és anyámat; megijedtem. Hiába, előttük nem lehetett eltitkolni a dolgot, hiszen az egész házunk egy szobából állt.

– Ide hallgassanak... Ito... ez a... kiderül, hogy...

Tora-szan annyira felbőszült, hogy csak hebegni tudott.

Mikor apám megtudta, hogy miről van szó, szinte meghült benne a vér.

– Így... s ezért verted meg a lányomat? Tudd meg, hogy minden falunak megvannak a maga törvényei. Családunk mindedig a földesúr jóvoltából él. Téged befogadtunk a házunkba, te pedig... te hálátlan barom!

Apám felugrott és pofonvágta Tora-szant. Anyám közéjük ugrott, hogy megvédje a vejét.

– Édesapám! – kiáltottam én is zokogva, s apámba kapaszkodtam.

5

Másnap reggel Tora-szan odament alvó apámhoz, két kezét a padlóra tette és meghajolt előtte.

– Hibás vagyok, apám, belátom. Bocsásson meg. Elheveskedtem... nem gondoltam meg, ahogy illik.

Tora-szan arcán végigperegtek a könnyecsek. Elviselhetetlenül összeszorult a szívem.

Telt az idő, de apám jókedve csak nem tért vissza. Mindez azért volt, mert a földesúr egyszeriben gyűlölni kezdte Tora-szant és ahol csak tehetett, mindennek lehordta. Ha találkoztak, elfordította a fejét, nehogy Tora-szan alázas köszönését fogadnia kelljen, úgy tett, mintha észre sem venné. A vő, aki

16

nem volt inyére a földesúrnak, nem nyerhette el apám tetszését sem. Anyám, látva ezt, szenvedett. Szerette Tora-szant.

– Megértem, nehéz a helyzeted... de türd... engedni kell az erősnek. Gondolj a kicsire... – mondotta sutytyomban Tora-szannak, magához szorítva a kis Esziót.

Rosszul álltak a dolgok, de nem volt mit tenni. S mindehhez még egyéb bajok is jöttek csapatostul.

Újból beállt a pangás, s a parasztok vállára egyre több keserűség nehezedett. A tehén meg a disznó ára mindaddig igen magasán állt, de hirtelen erősen leesett. S ahogy az árak esni kezdtek, valódi csapás sújtott mindnyájunkat.

A jószág ára esett, ezzel szemben a takarmány ára emelkedett. Ha pedig nincs takarmány, sem tehenet, sem sertést nem tarthat az ember. Aki takarmányt vesz, csak ráfizet. Malacot most már senki sem vásárol.

Az árak tovább estek, de a disznók éppúgy szaporodtak, mint azelőtt. Mit csináljon az ember a malacokkal? Sen-

ki sem veszi őket, takarmányra pedig nincs pénz. Töprengtünk, de semmit sem tudtunk kitalálni. Ekkor valaki fogta az újszülött malacokat és behajította a folyóba. Példáját a többiek is követték. Áradáskor, amikor a folyó megdagadt, csapatostul úsztak sodrában a döglött malacok.

A városban, a folyó alsó folyásánál halászok éltek. Hogy könnyebben foghassák a halat, eltorlaszolták a folyót. A döglött malacok természetesen mind odasodródtak a torlasz köré. Ez volt-e az oka vagy más, nem lehet tudni, annyi bizonyos, hogy hamarosan eltűnt innen a hal. A halászok a rendőrségre mentek panaszra, és végül is a rendőrség beleavatkozott.

Hozzánk a faluba is eljöttek, nyomozni kezdtek, és az egész falura büntetést vetettek ki. Minket is kikérdeztek és megbüntettek öt jenre. Ennyi pénzünk nem volt a háznál. Apám a földesúrhoz és pártfogónkhoz fordult segítségért; az végül is kölcsönadott öt jent.

– Minden szerencsétlenség e miatt a semmirekellő miatt van... – mondotta

egy ízben apám, de jó hangosan, hogy Tora-szan is meghallja.

Anyám és én nem tudtuk, hová legyünk. Később kiderült, hogy a földesúr egyszer azt mondta apámnak:

– Mire jó neked ez a vő? Kergesd a fenébe. Találok neked sokkal jobb vőt, amennyit akarsz...

– Jól van, uram, majd így teszek – válaszolt apám.

Tora-szan egészen meghunyászkodott és igyekezett lehetőleg elkerülni apámat. Sajnáltam Tora-szant, és mondogattam neki:

– Tűrj... Eszio kedvéért.

Amikor kettesben maradtunk, egyre kértem, hogy bocsásson meg nekem.

Néha kimentünk együtt a hegyek közé, fiatal bambuszvesszőket nyesni a kósárfonáshoz. Tora-szan egy málhahordó lécre a hátára kötötte Esziót. Ha ujjával hátrafelé bökött, a gyerek kacagni kezdett az apja hátán. Ilyenkor Tora-szan összehunyorította a szemét, felém fordult és ő is nevetni kezdett. Csak ezekben a percekben ült vidámság az arcán.

Apám teljesen elhanyagolta a disznót.

Tora-szan lopva, szinte szégyenkezve vitt neki moslékot, meg cserélte az almot.

6

Mikor az őszi munkálatokat befejeztük, gyorsan hozzáfogtunk a kosárfonáshoz meg a faszén égetéséhez. Tora-szan alig győzte lehozni a hegyről a bambuszvesszőket.

Egy ízben Tora-szan éppen lefelé jött a hegyi ösvényen, hátán egy nagy nyaláb bambusszal, kezében egy égiszilva ággal.

A hegyen egy egészen érett égiszilvát talált, s örömet akart okozni vele Esziónak.

A vad égiszilva érett gyümölcse édeesebb a rizspogácsánál. Tora-szan óvatosan leszakította az ágat, nem rakta fel a bambusznyalábra, félt, hogy a gyümölcs útközben leesik, kezében vitte egész úton.

Már alkonyodott. Ekkor váratlanul szembe találkozott a földesúrral.

– Te vagy az, Torao? Hát még mindig itt vagy?

A mi földesurunk, Maszudzin, azok közül az emberek közül való volt, akik a napot ivással kezdik és egész nap mámorosan járnak. Ez alkalommal a szokásosnál is jobban be volt rúgva.

– Hallod, Torao, Ito az enyém! S a gyerek is tőlem van! Te csak utamban vagy. Azonnal takarodj vissza a faludba! – ordított tántorogva.

Tora-szan le akarta venni a bambusznyalábot, hogy üdvözölje a földesurat, de az egyik kezében a nyalábot tartó pálca volt, a másikban pedig az égiszilvafa-ág. Ezért nem üdvözölhette az urat.

– Mi? Még csak le sem veszed előttem fejedről a sapkát?

A földesúr hirtelen kiragadta Tora-szan kezéből az égiszilvafa-ágat és arcul csapta vele. Az ütéstől a gyümölcsök szanaszét röptültek, a földesúr toporzékolva taposta szét őket.

Tora-szan magánkívül a földesúrra vetette magát.

Ahogy később elbeszélték, Tora-szan egészen elvesztette a fejét, amikor meg-

hallotta, hogy a földesúr elkergeti a faluból. A halálnál is jobban félt attól, hogy visszatérjen a szülői házba, a kilenc tagú családhoz. Ezért fortyant fel ennyire. A földesúrnak, ha ittas volt is, maradt elég ereje. Egymásba kapaszkodtak és lehemperegtek egészen a rizsföldig. A földesúr estében a bambusznyaláb alá került s megsebezte ajkát, orrából is csurgott a vér.

Összefutottak az emberek és nagy nehezen szétválasztották őket. Tora-szan annyira felbőszült, hogy sehogy sem akarta elengedni a földesúr haját. Egyre cibálta. Szörnyű zaj kerekedett. Tora-szant becipelték a falusi elöljárósághoz, de a bíró közbenjárására nagy nehezen elsimították a dolgot.

Másnap Tora-szan, a bíró és apám kíséretében fölkereste a földesurat, hogy bocsánatot kérjen. A földesúr szóba sem akart állni vele, kiüzente, hogy a rendőrségen nem jelenti fel, de egy percig sem tűri tovább, hogy egy ilyen semmirekellő a faluban maradjon. Tora-szan tüstént váljék el feleségétől.

Hát így esett, hogy Tora-szannak el kellett bennünket hagynia. Fogta kis füz-

favesszőből font kosarát, kétségbeesett kifejezéssel arcán, még napfelkelte előtt otthagyta a falut.

Szörnyű nehezen vált meg Esziótól. A kicsivel együtt a falu végéig kísérem.

Eszio szipogva aludt a hátamon. Tora-szan könnybe lábadt szemmel nézte fiát, tekintetét nem tudta levenni arcáról. Végre nekiszánta magát és tovább ment. Hallottam, hogyan csikorgott lába alatt a dér. A falu határánál megállt, visszafordult és örökre búcsút vett tőlünk.

Tora-szan távozása után a földesúr néha-néha benézett hozzánk. Igen megelégedett volt. Újból kénytelen voltam engedelmeskedni szeszélyeinek.

Úgy látszik, apám valami kis hasznot húzott a földesúr látogatásaiból, mert a szokottnál sokkal alázatosabban üdvözölte és mindinkább igyekezett kedvében járni. Hiszen akkoriban paraszt számára még ötven szen* is ritkaságszámba ment. Ezenfelül családunk elvesztett egy munkáskezet, és apám

* Szen: váltópénz, a jen századrésze.

igen nehezen birkózott meg a napi munkával.

– Az ember úgy él, ahogy bír, és nem ahogy akar... Mondhat bárki bármit, de Tora-szannak nem volt párja a munkában... – tört ki apámból néha, mikor anyámmal beszélgetett.

A disznót, amit annak idején Tora-szan hozott, eladtuk. Az árván maradt disznóólat apám zöldségraktárnak használta.

Most már minden kapocs elszakadt, ami családunkat Tora-szanzhoz kötötte.

Egy alkalommal Hemekin jött el hozzánk és elmondta, hogy Tora-szan visszatért szüleihez, de otthon nem volt maradása és a városba ment, ott napszámoskodik.

Hemekinnel játékot küldött Esziónak, látszik, sehogy sem tudja elfelejteni a kisfiát.

A következő év tavaszán családunk helyzete teljesen kilátástalan lett, engem eladtak egy nyilvános háznak.

A faluban a dolgok egyre rosszabbul mentek. Apám egészségi állapota rohamosan hanyatlott. Rajta kívül férfi munkáskéz nem volt a házban, s a földet már nem tudtuk megművelni úgy, ahogy kell.

Felgyülemlt az adósság és a föld bérletét sem tudtuk már megfizetni.

A földesúr segítségére sem számíthatunk. Apám nem tehetett mást, elvitt a városba és eladott.

A nyilvános házban könnyűnek éreztem az életet. A faluban sokkal nehezebb volt. Az étel is sokkal táplálóbb, az embernek nincs gondja, s ha nem lettek volna szüleim, no meg nem lett volna ott a fiam, leéltem volna így egész életemet.

Csupán egy dolog keserített: az Esziótól való elválás. Ez állandóan kínozott.

A fiam napról napra nőtt, és mind

jobban hasonlított Tora-szanra. S most mind gyakrabban gondoltam rá.

Miután a nyilvános házba kerültem, földesurunk, Maszudzin, néha eljött hozzám.

A városban volt egy gyára, és amikor üzleti ügyben odajött, akkor gyakran nálam hált, bár azt mondták, hogy igen szép ágyasa van a városban.

8

Az év végén a sors váratlanul összehozott Tora-szannal,

Apám egy nap azzal állított be, hogy Eszio súlyos beteg. Meghült és tüdőgyulladása van.

Magamonkívül rohantam a faluba. Mikor hazaértem, kisfiam keservesen nyögdécselt, már haldoklott. Az orvos azt mondta, bizonyára valami „meningitis” betegséget kapott.

Apámat megkértem, sürgönyözzön azonnal Tora-szannak. De eszébe jutott a földesúr és tagadólag rázta fejét. Én

mégsem hagytam annyiban, elküldtem a sürgönyt. Az apának mégis látnia kell fiát, talán ez lesz az utolsó találkozásuk. Nem tudtam pontosan, hol van Tora-szan és a sürgönyt a falujába küldtem. Hamarosan utol is érte és másnap késő este be is toppant. Eszio már fel sem nyitotta szemét, csak alig hallhatóan nyögött.

Tora-szan felhúzható játék-automobilt hozott neki, amelyik zakatolva, magától szaladt... Amikor Tora-szan még velünk lakott, egy ünnepnapon hátára kötötte Esziót és elment vele sétálni. Egy vándor kereskedő kocsiján a gyerekek meglátott egy ilyen automobilt és kérte apját, hogy vegye meg neki a játékot, de akkoriban erre nem volt pénz. Eszio akkor sokáig sirt és durcászkodott.

Úgy látszik, Tora-szan ezt nem felejtette el.

Eszio másnap este meghalt. Tora-szan fejéhez tette a szép pirosra festett játékautót és hosszasan sírdogált.

Még virradat előtt útra kelt, mert hiszen reggel jelenteni kell a földesúrnak a gyerekek halálát, s ha megtudja,

hogy Tora-szan házukban van, még meggyülhet a bajunk.

Tora-szan akkor tudta meg, hogy a városi nyilvános házban vagyok. Ekkor már nem napszámoskodott, gyári munkás lett.

Egy ízben, tavasz elején, Tora-szan felkeresett mint egyszerű vendég és ottmaradt nálam éjjelre. Igen boldog voltam. Amióta Eszio meghalt, Tora-szan kedvesebb lett számomra, mint valaha.

Még mindig olyan félnék volt, a ház küszöbén ülő öreg asszonyoktól is félt.

Azt mondotta, még sosem volt nyilvános házban és mielőtt rászánta volna magát, hogy bejőjön, vagy nyolc-tíz-szer fel s alá járt a ház előtt, hogy lelki-erőt gyűjtsön.

Tora-szan már régen szeretett volna velem találkozni. Szájától vontta meg a

falatot, úgy gyűjtötte erre a pénzt. Ettől kezdve havonta kétszer meglátogatótt.

Egy alkalommal egy kimonóra való olcsóbb kelmet hozott. A vendégeimtől sosem kaptam ajándékot, s ezért nagyon megörültem neki.

Tora-szan meglepetve nézett rám, szeme felcsillant.

– Mit szeretnél legjobban kapni? – kérdezte.

Kis gondolkodás után így válaszoltam:

– Egy hosszú kötényt . . .

Nálunk a faluban nem hordtak olyan hosszú, hófehér európai szabású kötényt. A falusi asszonyok továbbra is rövid kötényben jártak. A nyilvános házban a lányok között nemrégiben divatba jött a hosszú fehér kötény. Ebben sosem mentünk ki a vendégek közé, de takarításnál meg egyéb elfoglaltságnál ezt vettük fel.

Furcsa dolog is az a divat! A divatos dolgok mindig csodálatos szépnek tűnnek.

Én is nagyon vágytam egy ilyen kötény után, de nem volt miből megvenni, s olyan vendégem sem volt, akitől pénzt

kérhettem volna. Ezért hoztam szóba a kötetnyt Tora-szan előtt.

– Kötényt? Mennyibe kerülhet egy olyan?

Tora-szan igen zavarodottnak látszott. Megsajnáltam és sietve megnyugtattam:

– Nem kell, Tora-szan... Nem akarom, hogy miattam költségre verdegad.

10

Ez után a látogatás után Tora-szan többé nem jelentkezett.

Egyszer váratlanul beidéztek a rendőrségre, s ott újra megláttam. Azt mondták, hogy Tora-szant letartóztatták. Valamelyik üzletből egy hosszú kötetnyt akart ellopni.

– Bocsáss meg, hogy... Terád is szégyent hoztam. Ellened is bünt követtem el...

Lehorgasztotta fejét, szeméből potyogtak a könnyek.

30

Még sosem volt oly kedves és közeli nekem, mint ebben a percben. Ha nem lettek volna ott idegenek, keblére vettem volna magam, magamhoz öleltem volna, ahogy csak erőmből telik.

Tora-szan rövid ideig ült a rendőrség börtönében, bírósági tárgyalás nélkül kiengedték. Megtudtam, hogy eljött érte a bátyja és magával vitte a faluba.

Ettől kezdve nem hallottam többé hírt felőle. Nagyon nyugtalankodtam miatta, de lehetetlen volt bármit is megtudnom. Egyszer egy vendégem volt, aki abban a gyárban dolgozott, ahol Tora-szan. Kérdezősködni kezdtem felőle, kiderült, hogy már nem dolgozik ott.

11

Kitört a háború, s a nyilvános házat bezárták. Engem gyárba küldtek dolgozni, ugyanabban a városban. Ebben az időben apám megbetegedett s rövid időre haza kellett mennem. Ekkor me-

31

sélte anyám, hogy Hemekintől hallott egyet-mást Tora-szanról: kiderült, hogy Tokióba utazott, ott valamelyik gyárban kapott munkát, majd besorozták katonának és elvitték valahová messze-messze.

12

Végre befejezték a háborút. A gyárat bezárták, engem hazaküldtek. Hosszú idő után újra hozzáfogtam a paraszti munkához.

Apámat szél érte, s idejének legnagyobb részét ágyban fekvé töltötte, mindenben nekem kellett érte helytállni. Akkoriban a rizs, a búza meg a főzelék-félék igen jól fizettek, és meglepetésünkre kezdett jól menni sorunk. Örültünk, hogy végre rendbe jön a világ sora. Csupán az lepett meg mindenkit, hogy a háború utáni első választásokon a földesurat és pártfogónkat, Maszudzint választották meg képviselővé. Azt mondták, hogy a mi földesurunk párt-

32

fogóját mint háborús bűnöst elítélték és ezért annak hatalma és befolyása az egész körzetben Maszudzinra szállt át. Apám nagyon megörült:

– A mi földesurunk mégis nagyszerű ember. Most már nekünk is jó lesz... De mindennél meglepőbb az volt, hogy apám újra disznót vásárolt. Hamarosan rőfőgni kezdtek a kis malacok az ólban. Azután apám jó áron túlادott rajtuk, sokszorosát kapta vissza annak, amit az anyadisznóért fizetett. Családunk évtizedek óta Maszudzintól bérelt egy hold földet, de most már abban a helyzetben voltunk, hogy megvegyük tőle. Így lettünk önálló parasztok. Apám sosem volt oly boldog egész életében, mint most. Még a föld megvétele előtt is éjjel-nappal csak a földről beszélt.

– Mégsem éltem hiába ily sokáig... végre én is földbirtokos lettem.

Az év vége felé apám meghalt.

A világ sora pedig nem jött rendbe, mint ahogy mi hittük. Az élet csak rövid időre javult meg, s a paraszti termékek ára hamarosan esni kezdett. A malacok is olcsóbbak lettek. Okulva

keserű tapasztalatomon, tüstént eladtam valamennyi malacot meg az anyadisznót. S valóban hamarosan eljött az idő, amikor a folyó újra éhen döglött malacokat sodort.

A nagy adók és beszolgáltatások miatt a parasztok élete sokkal nehezebb lett, mint annak előtte. Nekem meg anyámnak egészen rosszul állt a dolgunk, hiszen mit tehetett két asszony? A házban nem volt egy szem rizs sem, nem volt mit enni. Pártfogónk és urunk, Maszudzin, olyan fontos dolgokkal foglalkozott, hogy észre sem vette többé a napszamosait.

– Hol lehet most Tora-szan? – bukkant fel bennem a kérdés egyre gyakrabban.

13

Telt az idő, s újra választások voltak. Maszudzin úr újból bejárta valamennyi parasztportát. A falut sűrűn ellepte a hó s lépten-nyomon besüppedt a hóbu-

34

kákba. Családunk mindig Maszudzin hívei közé tartozott és az ő nevére szóló választási listát dobta az urnába.

Egy hideg téli reggel, mikor sűrűn esett a hó, a kúthoz mentem vízerért. A kút mellett egy ember állt, széles arcán boldog mosoly ragyogott, Első pillantásra fel sem ismertem. Katonaruhát viselt, fején civilsapka volt egészen a fülére húzva. Kezében egy csomag füstölő pálcikát tartott. Hirtelen valami szívembe nyilallt és még egyszer ránéztem. Igen, ő volt, Tora-szan.

– Tora-szan!

A váratlan meglepetéstől a vödört is el ejtettem.

– Régen nem láttuk egymást, Ito!

– Tora-szan! Hát élsz! Azt mondták, katonának mentél...

– Igen. Ez év tavaszán jöttem haza fogásból... Szibériából.

– És most? Hol élsz?

– Most Tokióban élek. Nemsokára választások lesznek és ide küldtek, mert idevalósi vagyok...

– Mit csinálsz Tokióban?

– Gyárban dolgozom, a régi helyemen...

3*

35

Egész belsőm összeszorult.

– Így hát... megint visszamégy Tokióba?

– Holnap korán reggel utazom. Most voltam Eszio sirjánál. Azt mondják, apád is meghalt. Igaz?

– Igaz...

– Bizonyára nehéz neked egyedül?

Eddig úgy álltam ott, mint aki kővé meredt, ekkor hirtelen hazaszaladtam.

– Anyám! Tora-szan megérkezett! – kiáltottam a küszöbről.

Anyám éppen beteg volt, meghült s az ágyat őrizte. Ijedve újra elismételtette velem:

– Ki? Ki érkezett meg?

Ekkorára odaért Tora-szan is, üdvözölte anyámat, a füstölő pálcikákat a házi ol-tárra helyezte, aztán a tűzhely mellé ült és velünk együtt teázott.

– Az igazat megvallva, egy kéréssel jöttem ide – mondotta.

Összerezentem és ránéztem. Tora-szan ahogy sem hasonlított most a régi Tora-szanzhoz. A régi Tora-szan alig hallható hangon, félénken, hebegve beszélt, de hangja most ércesen csengett.

– A következő kérésem volna: nem ad-

hatnának-e szállást egy éjjelre a kultúr-csoport két tagjának? Ezt a körzetet járják és ebben a faluban nem ismernek senkit. Elhálnak ketten is egy matraccon. Rizst és minden egyebet magukkal hoztak. Csupán éjjeli szállásra van szükségük.

– Csak hadd jöjjenek. Te is itt töltöd az éjszakát, Tora-szan?

– Nem. Barátaimmal én egy másik faluba megyek. Nátatok egy házaspár fog aludni. No, most már nyugodt vagyok, köszönöm.

Újra Tora-szanra néztem. Valóban ő lenne az? A régi Tora-szan sosem bírt ilyen egyenesen az emberek szemébe nézni.

– Mi az, hogy kultúr-csoport?

– Gyere el ma este abba házba, ahol a falugyűléseket szoktátok tartani. Ott fogunk énekelni.

– Te? Énekelni fogsz? Ott, mindenki előtt...?

– Igen. Szibériában megtanultam harmonikázni. Gyere el, hallgasd meg. Egészen jól megy.

Úgy rémlett, hogy mindez csak álom. Négy teljes esztendő óta éltem együtt

Tora-szannal, egyszer sem hallottam, hogy valaha is dudorászott volna.

– Tora-szan, te egészen megváltoztál – mondtam és önkéntelenül felsóhajtottam.

Felnevetett.

– Bizony megváltoztam. Szibériában mintha újjászülettem volna. Ezért van az, hogy az életet is gyönyörűségnek látom. Minél több bajom van, annál vidámabb vagyok.

Tora-szan szeme körül apró ráncok húzódtak. Eszembe jutott Eszio szeme és megkérdeztem:

– Tora-szan, azóta, hogy elváltunk, voltak még neked gyerekeid?

Kacajra fakadt, szája szinte a füléig nyílt.

– Ne beszélj butaságot. Egy férfi egyedül képes-e gyereket a világra hozni?

– Így hát egész idő alatt egyedül voltál? Miért nem vettél magadnak feleséget?

– Más gondom volt... – mondotta s tovább nevetett.

Majd hirtelen felállt, rendbe szedte a ruháját s a bajusza alatt odaszólt:

– Így hát az éjjeli szállás dolgában... még egyszer kérlek benneteket. Ezekkel a szavakkal elhagyta a házat.

Aznap szinte minden kiesett a kezemből. Hol ezt, hol azt felejtettem el és mindent fonákul csináltam. Tora-szannal történt találkozásom után minden összezavarodott a fejemben.

A reggeli havazás nem szűnt meg, ebéd után mind erősbödött. Szél kerekedett és estére hóviharrá nőtt. Egyre attól féltem, hogy az emberek emiatt nem mennek el a gyűlésre.

Mikor alkonyodni kezdett, házról házra adták át a meghívást: „Megérkezett a kommunista párt kultúr csoportja. Öt órakor kezdődik az előadásuk, énekel és táncsal. Gyertek el mindnyájan!” Hozzánk is eljött egy ismeretlen, hóval belepett ember.

Amikor odaértem a házhoz, ahol a falugyűléseket szoktuk tartani, a szoba már

zsúfolásig megtelt. Hátul foglaltam helyet, nem akartam, hogy lássanak, szégyenkeztem. Ekkor megjelent Tora-szan. Remegni kezdtem, mint akit a hideglelés ráz. Tora-szan átvette vállán a harmonika szíját. Mögötte egy férfi és egy nő állt, mindketten fiatalok voltak.

– Barátaim – kezdte Tora-szan –, azelőtt a ti falutokban laktam és a ti vendégszereteteget élveztem. Haszimoto Toraónak hívnak. Múlt évben jöttem meg Szibériából, ott voltam fogóságban, s most újra itt vagyok köztetek. Kérem, figyeljetelek és legyetek jóindulattal irántunk...

Furcsa zúgás morajlott végig a szobán.

– Nézd csak! Ez volna az a Tora-szan, aki Ito ura volt? – mondogatták meglepődve az emberek.

Valaki tapsolni kezdett.

– A Szovjetunióban megtanultam harmonikázni, de most egy japán dalt éneklek nektek. A címe: „A disznó dala”. A disznó éneklő a dalt. Miféle dal ez? Mindjárt meghalljátok, most kezdem.

Felzúgott a taps. Hirtelen rosszullett

környezett, szerettem volna elfutni, a föld alá süllyedni. Szívem összeszorult. Tora-szan rákezdte:

*Figyeljetelek jól, emberek!
Sértés-fajtám ismeritek.
Szívem sajog, csülkőm remeg,
Mi történt hát, ki mondja meg?
Rőt-rőt!*

*Fiatalon, süldőkorban,
Amikor egy mázsát nyomtam,
Kilónként értem hatvan jent,
Értékem hatezerre ment.
Rőt-rőt!*

*Jó gazdámnál, ahol laktam,
Gyarapodtam, zsírosodtam,
Százhusz kilót nyomtam mázsán,
Örültek a sonkám láttán.
Rőt-rőt!*

*De mi történt hát, emberek?
Rágondolok, s csülkőm remeg,
Szívem sajog; áram lement,
Nem érek csak ötezer jent!
Rőt-rőt!*

*Továbbra is gyarapodtam,
Mázsán mástél mázsát nyomtam,
Gyalázat – akárki lássa –
Négyezer jen mástél mázsá!*

Rőt-rőt!

Az egész terem kórusban felkacagott.
– Igaz! Így van! Jól mondja! – kiáltották minden oldalról.

*Gyarapszom, de mindhiába,
Mert esik a disznó ára.
Gonosz idő jár, testvérek,
Sokat eszem, mitsem érek.*

Rőt-rőt!

*Feljebb megy a moslék ára,
De az enyém le, a sárba,
Énmiattam sír a gazdám,
Sirok én is ölben, szalmán.*

Rőt-rőt!

*Most kereken kijelentem:
A világ így nincs rendben!
S disznómódra megmondhatom:
Rossz az egész társadalom!*

Rőt-rőt!

*Kimondom, s ez nem hiúság,
Megtudtam: mi a disznóság!
Rőt-rőt!*

Félretaszígtam az embereket és kirohantam az utcára. Nem akartam, hogy meghallják a zokogásomat. Futottam a hóban, semmit sem láttam magam előtt. Patakokban ömlött a könnyem, sehogy sem tudtam visszatartani.

De a dal és a vidám zajos kacaj az utcán is szállt utánam. Gyorsabban kezdtem futni, mint egy őrült, vágattam hazafelé.

A hófúvás és a szél óráról órára erősödött. S végül igazi hóvihar kerekedett. Nem emlékszem, mennyi idő telt el, arra sem, hogy mit csináltam ez alatt az idő alatt, csupán úgy rémlett, hogy elvesztem az eszemet.

Ekkor váratlanul, zajosan kitárult az ajtó. Felugrottam. Három meggörnyedt

ember lépett a szobába. Ruhájukra te-
tőtől talpig ráfagyott a hó. A fiatal há-
zaspár, akit Tora-szan vezetett hozzánk,
a tűzhelyhez lépett.

– Bocsássatok meg a zavarásért... –
köszöntöttek udvariasan mindketten.
Tora-szan is a tűzhely mellé ült és te-
ázni kezdtünk.

– Ez alkalommal a ti Maszudzinotok-
kal kell majd megmérkőznünk. Úgy
látszik, a sors halálos ellenségeknek
szemelt ki minket. Csakhogy a vereke-
dés most sokkal érdekesebb lesz – mon-
dotta Tora-szan nevetve.

Felállt, odalépett anyám ágyához és el-
búcsúzott tőle.

– Minden jót kívánok. Ne féljen, min-
den jóra fordul...

Tora-szan gyorsan magára kapta kato-
naköpenyét. Én is felugrottam.

– Hová mész ilyen hóviharban? Ma-
radj itt, Tora-szan.

– Nem lehet. Megígértem, hogy még
ma a szomszéd faluban leszek...

Kinyitotta az ajtót és kiment. Utána fu-
tottam.

– Többé nem jössz vissza, Tora-szan?
Magamonkívül kezére vettem magam.

Szememből kibuggyantak a könnyek.
– Ez alkalommal nem maradhatok, de
még eljövök...

Arcomba nézett.

– Vizszontlátásra.

Még magamhoz sem tértem, ő már
messze járt a hóviharban. Szinte meg-
kövülten álltam. Majd feljajdultam,
mintha az élettől kellene búcsút ven-
nem: „Tora-szan!” – s meztírláb beve-
tettem magam a bömbölő hóörvénybe.
Nem bírtam tartóztatni magam.

– Tora-szan! Tora-szan! – kiáltottam
hangosan zokogva. Mindent elfelejtve
a földön, futottam Tora-szan után.

TAKAKURA TERU a demokratikus japán írók idősebb nemzedékéhez tartozik. 1891-ben született. Fiatalon szakított a polgári irodalmi körökkel s falura költözött. Később megismerkedett a marxizmussal és részt vett a kommunista mozgalomban. Állandó üldözésben volt része, többször letartóztatták. A háború után Takakura a japán kommunista párt jelöltjeként bekerült a parlamentbe, de a Josida-kormány börtönbe vetette és megfosztotta mandátumától.

A népi életből vett elbeszélései és regényei nagy népszerűségnek örvendnek a japán olvasók legszélesebb rétegében. Az itt közölt „A disznó dala” című elbeszélés a háború utáni japán demokratikus irodalom egyik legkiemelkedőbb alkotása.

A kiadásért felel az Európa Könyvkiadó igazgatója. Felelős szerkesztő: Tőkei Ferenc. A védőboríték, kötésterv és illusztráció Molnár Ágnes munkája. Műszaki vezető: Siklós Béla. Készült 5000 példányban, 17 (A/5) ív + 4 melléklet terjedelemben, a Diósgyőr-i Papírgyár 140 g-os meritett nyomóparirosán.

Kossuth Nyomda, Budapest, V.,

Honvéd u. 10. — 318

Felelős vezető: Lengyel Lajos
igazgató

TAKAKURA TERU

A DISZNÓ DALA

Kis japán faluban vagyunk, a második világháború előtt. Derék, dolgos férj kerül a szép parasztlánynak, de a fiatalasszonyra a falu földesurának vásik a foga. A férfinak el kell hagynia családját, a városba kerül, feleségét pedig csakhamar eladják egy nyilvános házba. A férj később háborúba megy, és amikor új emberként hazatér a hadifogságból, már tudja, mit kell tennie.

Takakura Teru a modern japán próza egyik legjelentősebb alakja, parlamenti képviselő, a japán haladó mozgalmak tevékeny részese.

EURÓPA KÖNYVKIADÓ